

بررسی زوایای اقتصاد نفتی

ملیحه طاهری

۱۳۹۵

سرشناسه	: طاهری، ملیحه، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی زوایای اقتصاد نفتی/ مولف ملیحه طاهری.
مشخصات نشر	: گلستان: نشر کیسان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۹ ص.
شابک	: ۵-۵۷-۵۱۶۳-۶۰۰-۹۷۸-۱۰۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: نفت - ایران - صنعت و تجارت - جنبه‌های اقتصادی - تاریخ - جنبه‌های سیاسی - فرآورده‌ها - قیمت‌ها
موضوع	: Petroleum industry and trade -- Economic aspects Iran -- History-- Political aspects
رده بندی کنگر	: ۱۳۹۵ ۱۹۲۲۲ الف/ ۹۵۷۶ HD
رده بندی دیویی	: ۲۷۲۸۲۰۹۵۵/۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۱۷۰۰۰

نام اثر	: بررسی زوایای اقتصاد نفتی
مؤلف	: ملیحه طاهری
گرافیکست	: فرشته ایزدی
ناشر	: کیسان
قطع	: رقعی
چاپ	: یکبار
نوبت چاپ	: اول/ ۹۵
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت	: ۱۰۰۰۰ تومان
شابک	: ۵-۵۷-۵۱۶۳-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

۸.....	مقدمه
۱۱.....	اقتصاد و نفت
۱۱.....	اقتصاد نفتی

فصل اول: تاثیر نفت در سیاست های اقتصادی ایران

۳۰.....	اقتصاد منهای نفت
---------	------------------

فصل دوم: مولفه های موثر بر اقتصاد نفت

۴۲.....	الف- عوامل بنیادی
۴۲.....	ب- عوامل مالی
۴۳.....	ج- عامل تکنولوژی یا دانشناختی
۴۳.....	اثرات کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران
۴۵.....	عوامل موثر بر افزایش قیمت نفت
۵۰.....	تبعات افزایش قیمت نفت
۵۲.....	شوگ نفتی
۵۳.....	۱- کشورهای توسعه یافته و صنعتی
۵۴.....	۲- کشورهای توسعه نیافته و مصرف کننده
۵۵.....	۳- کشورهای صادرکننده نفت
۵۶.....	راهکارهای مقابله با پیامدهای منفی سیر نزولی قیمت نفت
۵۷.....	ساختار جهانی نفت
۵۷.....	الف: تاثیر منحنی رکود و رشد در بازار نفت
۵۹.....	ب: دلایل تمایل آمریکا به خرید نفت مکزیک و ونزوئلا
۵۹.....	ج: خط مشی عربستان در مقابله با رقبای نفتی
۶۰.....	د: چشم انداز مصرف انرژی های مختلف در دنیا

- ه - تراژدی تمایل کشورهای تولید کننده نفت به تشکیل کنسرسیوم های نفتی ۶۲
- عملکرد دولت در رابطه با درآمدهای نفتی ۶۳
- کاهش وابستگی به نفت با حمایت از تولید ملی ۶۷
- اولویت های سرمایه گذاری نفتی ایران ۷۱
- الف - استراتژی صنعت نفت ۷۱
- ب - سرمایه گذاری در صنایع گازی ۷۲
- ج - عضلات صنایع پتروشیمی ۷۲
- د - صنایع پالایش و فرآورده های نفتی ۷۳

فصل سوم: نقش نفت در اقتصاد جهانی

- جهانی شدن اقتصاد نفت ۷۸
- اوپک و جهانی شدن ۸۲

فصل چهارم: تأثیر نفت در تحقق اقتصاد مقاومتی

- فلسفه اقتصاد مقاومتی ۱۱۰
- صنعت نفت تجلیگاه اقتصاد مقاومتی ۱۱۵
- ابعاد برجسته اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت ۱۱۶
- کاهش و حذف تدریجی خام فروشی منابع نفت و گاز ۱۱۹
- حمایت از تولید کنندگان داخلی ۱۲۰
- حمایت از پژوهش های تولید محور ۱۲۰
- اقتصاد بدون نفت، راهبردی خردمندانه ۱۲۱
- چالش های درآمدهای نفتی در اقتصاد ایران ۱۲۸
- تزریق دلارهای نفتی به اقتصاد ملی ۱۲۹
- راهکارهای خروج از اقتصاد نفتی ۱۳۲

فصل پنجم: گزیده بیانات مقام معظم رهبری پیرامون درآمدهای نفتی

- اگر نفت در اختیار غربی ها بود ۱۳۸
- قطع وابستگی به نفت ۱۳۹
- قطع وابستگی به نفت ۱۴۰
- اقتصاد و ملت ایران باید از نفت جدا شود ۱۴۲
- نفت را مفت می فروشیم؛ آمادگی برای روزی که نفت تمام شود ۱۴۲
- نفت ابزار نه سعه و قدرت سیاسی کشور باید باشد ۱۴۳
- اقتصاد وابسته به نفت، میراث رژیم پهلوی ۱۴۴
- اقتصاد منهای نفت ۱۴۵
- ضربه اقتصادی نفت به ایران ۱۴۶
- آمادگی برای کاهش درآمد نفتی ۱۴۶
- منابع و مأخذ ۱۴۸

مقدمه

ذخایر عظیم نفت جهان در ایران، خلیج فارس، عراق، عربستان سعودی، آمریکای جنوبی، آمریکا، کانادا، روسیه (ولگا، اورال و سیبری غربی)، آفریقا، لیبی، نیجریه، ونزوئلا، خلیج مکزیک و دریای شمال قرار دارد. حدود ۷۵ درصد از کل منابع نفت موجود جهان در خاورمیانه واقع است. نفت به تنهایی یک کالای اقتصادی، سیاسی یا استراتژیک نیست، بلکه این سه خصوصیت را توأماً داراست و نمی توان صرفاً به یکی از وجوه آن توجه کرد. رسوخ نفت در تمامی زوایای زندگی بشر، آن را به صورت یک کالای حیاتی درآورد و اساساً در حال حاضر زندگی صنعتی بدون نفت میسر نیست.

صنعت نفت از موثرترین و بزرگترین صنایع در جهان و به ویژه ایران است. نفت، علاوه بر اینکه منبع عمده تأمین انرژی در دنیای امروز است، نقش مهمی نیز در تعیین میزان قدرت ملی و اعتبار بین‌المللی کشورهای مختلف ایفا می‌کند. بخش نفت در اقتصاد ایران سال‌های متمادی است که عمده درآمد ملی کشور را تأمین می‌کند. از طرفی با توجه به اینکه کشورهای در حال توسعه با منابع محدود و نیازهای نامحدود رو به رو هستند و نمی‌توانند تمام بخش‌های اقتصادی را همزمان توسعه دهند، باید به بخش‌های مهم و کلیدی خود اولویت دهند.

امروزه اکثر اندیشمندان اقتصاد سیاسی اجماع دارند که فرایند توسعه یافتگی سیاسی و اقتصادی و بالطبع امنیت ملی کشورهای صادر کننده نفت تحت تاثیر درآمدهای نفتی و به عبارتی اقتصاد نفتی این کشورها قرار دارد. تاثیر پذیری حیات سیاسی و به طور مشخص امنیت ملی از نفت در چند دهه اخیر نمودهای متفاوتی داشته است. برخی از ویژگی های صنعت نفت از قبیل وابستگی به فراز و نشیب تقاضا و مصرف در بیرون از مرزهای ملی، وابستگی صنعت نفت به تکنولوژی های پیچیده کشورهای صنعتی و شرکت های چند ملیتی، وابستگی به سرمایه گذار کلان برای اکتشاف و استخراج و کنترل قیمت نفت به وسیله گروه های بین المللی، گستره و عمق تاثیرگذاری این ماده را بر سرنوشت ملی بیستر کرده است.

بدین ترتیب می توان گفت وابستگی کشورمان به درآمد نفتی در عرصه اقتصاد بین الملل یک روی مساله است. روی دیگر مساله در تعامل امنیت ملی کشور با درآمدهای نفتی، تاثیری است که نفت در عرصه داخلی بر حیات اجتماعی و اقتصادی دارد. متأسفانه باید اذعان نمود که اگر نفت را از اقتصاد ملی حذف نماییم تمام ارکان حیات اقتصادی و اجتماعی و حتی سیاسی ما شدیداً تحت الشعاع آن قرار می گیرد. تزریق سرمایه به بخش صنعت، واردات کالاهای اساسی، تامین و دستیابی به تکنولوژی جدید صنعتی و نظامی و تامین انرژی داخلی، وابسته به درآمدهای نفتی است. حتی می توان گفت امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی و حتی از

دیدگاهی فراتر، امنیت و ثبات سیاسی کشور تحت تاثیر درآمدهای نفتی و به عبارتی اقتصاد نفتی می باشد.

در این کتاب ضمن تشریح نقش نفت در اقتصاد و بررسی ابعاد و زوایای اقتصاد نفتی، به متغیرهای موثر بر بازارهای نفت اشاره می شود و عوامل موثر بر میزان درآمد نفت خام کشور مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. در ادامه ضمن تبیین اقتصاد جهانی نفت و تشریح تاثیر اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت، در خاتمه به اجمال به گزیده ای از بیانات مقام معظم رهبری پیرامون نفت و درآمدهای نفتی اشاره پرداخته می شود.